

לשורשיה של המחלוקת הראשונה בספרות חז"ל

שי פינקלשטיין

רב קהילת ניצנים

משנה מסכת חגיגה פרק ב ב

יוסי בן יועזר אומר שלא לסמוך יוסי בן יוחנן אומר לסמוך יהושע בן פרחיה אומר שלא לסמוך ניתאי הארבלי אומר לסמוך יהודה בן טבאי אומר שלא לסמוך שמעון בן שטח אומר לסמוך שמעיה אומר לסמוך אבטליון אומר שלא לסמוך הלל ומנחם לא נחלקו יצא מנחם נכנס שמאי שמאי אומר שלא לסמוך הלל אומר לסמוך הראשונים היו נשיאים ושניים להם אב בית דין

תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף טז עמוד ב

יצא מנחם ונכנס שמאי כו'. להיכן יצא? אביי אמר: יצא לתרבות רעה. רבא אמר: יצא לעבודת המלך. תניא נמי הכי: יצא מנחם לעבודת המלך, ויצאו עמו שמונים זוגות תלמידים לבושין סיריקון.

תוספתא מסכת חגיגה (ליברמן) פרק ב

אמ' ר' יוסי כתחלה לא היתה מחלוקת בישראל אלא בית דין של שבעים ואחד היה בלשכת הגזית ושאר בתי דינין של עשרים ושלושה היו בעיירות שבארץ ישראל שני בתי דינין של שלשה שלשה היו בירושלם אחד בהר הבית ואחד בחיל נצרך אחד מהן הולך אצל בית דין שבעירו אין בית דין בעירו הולך אצל בית דין הסמוך לעירו אם שמעו אמרו להן ואם לאו הוא ומופלא שבהן באין לבית דין שבהר הבית אם שמעו אמרו להן ואם לאו הוא ומופלא שבהן באין לבית דין שבחייל אם שמעו אמרו להן ואם לאו ואלו באין לבית דין שבלשכת הגזית אף על פי שהו של שבעים ואחד אין פחות מעשרים ושלושה נצרך אחד מהן לצאת רואה אם יש שם עשרים ושלושה יוצא ואם לאו אין יוצא עד שיהו שם עשרים ושלושה היו יושבין מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערבים ובשבתות ובימים טובים באין לבית המדרש שבהר הבית נשאלה הלכה אם שמעו אמרו להם ואם לאו עומדין במנין אם רבו המטמאין (או) [טימאן] רבו המטהרין טיהרו משם הלכה יוצא ורווחת בישראל משרבו תלמידי שמיי והלל שלא שימשו כל צרכן הרבו מחלוקות בישראל ונעשו שתי תורות

הלכה י

אי זו היא סמיכה שנחלקו עליה בית שמיי או' אין סומכין **ביום טוב** ושלמים החוגג בהן סומך עליהן מערב יום טוב בית הלל או' מביאין שלמים ועולות וסומכין עליהן

...אבא שאול היה אומרה בלשון אחרת משם בית הלל ומה אם בשעה שכירתך סתומה כירת רבך פתוחה שעה שכירתך פתוחה לא תהא כירת רבך פתוחה דבר אחר שלא יהא שלחנך מלא ושלחן רבך ריקן

הלכה יא

מעשה בהלל הזקן שסמך על העולה בעזרה וחברו עליו תלמידי שמיי אמ' להם בואו וראו שהיא נקבה וצריך אני לעשותה זבחי שלמים הפליגן בדברים והלכו להן מיד גברה ידן של בית שמיי ובקשו לקבוע הלכה כמותן והיה שם בבא בן בוטא שהוא מתלמידי בית שמיי ויודע שהלכה כדברי בית הלל בכל מקום הלך והביא את כל צאן קידר והעמידן בעזרה ואמ' כל מי שצריך להביא עולות ושלמים יבוא ויטול ויסמוך באו ונטלו את הבהמה והעלו עולות וסמכו עליהן בו ביום נקבעה הלכה כדברי בית הלל ולא ערער אדם בדבר

הלכה יב

שוב מעשה בתלמיד אחד מתלמידי בית הלל שסמך על העולה מצאו תלמיד אחד מתלמידי שמיי אמ' לו מה זה סמיכה אמ' לו מה זה שתיקה שתקו בנזיפה

תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף טז עמוד ב

גמרא. תנו רבנן: שלשה מזוגות הראשונים שאמרו שלא לסמוך, ושנים מזוגות האחרונים שאמרו לסמוך, (הראשונים) היו נשיאים, ושניים להם אבות בית דין, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: יהודה בן טבאי - אב בית דין, ושמעון בן שטח - נשיא...

אמר רב שמן בר אבא אמר רבי יוחנן: לעולם אל תהא שבות קלה בעיניך, שהרי סמיכה אינה אלא משום שבות, ונחלקו בה גדולי הדור. פשיטא! - שבות מצוה אצטריכא ליה. - הא נמי פשיטא! - לאפוקי ממאן דאמר בסמיכה גופה פליגי, קא משמע לן בשבות הוא דפליגי. **אמר רמי בר חמא:** שמע מינה סמיכה בכל כחו בעינן דאי סלקא דעתך לא בעינן בכל כחו - מאי קא עביד? ליסמוך

מיתיבי: דבר אל בני ישראל... וסמך, בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות. רבי יוסי ורבי (ישמעאל) +מסורת הש"ס: [שמעון] +אומרים: בנות ישראל סומכות רשות. אמר רבי יוסי: סח לי אבא אלעזר: פעם אחת היה לנו עגל של זבחי שלמים, והביאנוהו לעזרת נשים, וסמכו עליו נשים. לא מפני שסמיכה בנשים - אלא כדי לעשות נחת רוח לנשים. ואי סלקא דעתך סמיכה בכל כחו בעינן - משום נחת רוח דנשים עבדינן עבודה בקדשים? אלא לאו שמע

מינה: לא בעינן בכל כחו. - לעולם אימא לך בעינן בכל כחו. דאמר להו: אקפו ידייכו. - אי הכי לא מפני שסמיכה בנשים? תיפוק ליה דאינה לסמיכה כלל! אמר רבי אמי: חדא ועוד קאמר; חדא - דליתא לסמיכה כלל, ועוד: כדי לעשות נחת רוח לנשים

רש"י מסכת חגיגה דף טז עמוד ב

אינה אלא משום שבות - דתנן, אלו הן משום שבות: לא עולין באילן, ולא רוכבין על גבי בהמה (ביצה לו, ב), והאי נמי **משתמש בבעלי חיים הוא**, שסומך עליה בכל כחו, כדאמרין לקמן

שבות דמצוה - נמי תנינא במתניתין, ומאי אשמעינן ר' יוחנן

לאפוקי ממאן דאמר - במסכת ביצה (כ, א) בסמיכה עצמה פליגי, ומאן דאסר - לאו משום שבות אסר אלא משום דסבירא ליה דשלמי חובה לא בעו סמיכה, דכי כתב וסמך - בשלמי נדבה כתיב, וחובה מנדבה לא גמרינן, קא משמע לן ר' יוחנן דטעמא משום שבות הוא וסמיכתן לעולם מצוה

שמע מינה - מדאוקי ר' יוחנן טעמא משום שבות סמיכה דקדשים בכל כחו בעינן, והוה ליה משתמש בבעלי חיים

דבר אל בני ישראל - אדם כי יקריב מכם קרבן לה' וכתוב בהווא עניינא וסמך

אבא אלעזר - כך שמו

אקפו ידייכו - לשון וקפא, הקילו ידיכם, אקפו - לשון דבר הצף ואין מכביד, כדמתרגמינן ויצף הברזל - וקפא ברזלא (מלכים ב ו)

שמע מינה - מדר' יוחנן, דאוקי טעמא משום שבות, צדדין אסורין, ואף על גב דגבי שבות רכיבה אמרינן - הוא הדין לכל שימוש, ואפילו במקום שאינו עשוי להשתמש, כגון צידי הבהמה, והוא הדין צידי האילן, ופליגי אמוראי בהא מילתא במסכת שבת בפרק בתרא (קנד, ב)

לסמוך - דהא ראש הבהמה כצדדין דמי

ספרא אמור פרשה יב פרק טו

בית שמאי אומר **יכול יחוג אדם ביום טוב** תלמוד לומר אך במועד אתה חוגג ואין אתה (ה) חוגג ביום טוב, בית הלל אומר **יכול יחוג אדם בשבת** תלמוד לומר אך, ביום טוב אתה חוגג ואין אתה חוגג בשבת.

אור שמח הלכות חגיגה פרק א

ובשיטת ב"ש אם חגיגה דוחה יום טוב, עיין תוס' חגיגה (דף י"ז ע"א) ד"ה יום טבוח, ומיהו .
בירושלמי כו' משמע דאף בחגיגה פליגי כו', ולפלא כי הגירסא הישרה הובא בבלי ביצה פ"ב
(דף כ' ע"ב) דעל עולת ראייה קאי, וכן מוכח בירושלמי פסחים פרק אלו דברים (פ"ו) ה"ב, הרי
חגיגת יום טוב בשיטתך תוכיח, ועיין פירוש הפשוט בגליון הש"ס דמפורש דחגיגה קרב לב"ש,
אמנם בתו"כ פרשת אמור (פט"ו ה"ה) יכול אדם חוגג ביום טוב יעו"ש, מפורש דגם בחגיגה
פליגי ב"ש, ויעוין תוספות שני"ץ דפירש כהבבלי, יעו"ש ודוק

תלמוד בבלי מסכת ביצה דף כ עמוד א-ב

תני תנא קמיה דרבי יצחק בר אבא: ויקרב את העולה ויעשה כמשפט - כמשפט עולת נדבה. למד על עולת חובה שטעונה סמיכה. אמר ליה: דאמר לך מני - בית שמאי היא, דלא גמרי שלמי חובה משלמי נדבה. דאי בית הלל, כיון דגמרי שלמי חובה משלמי נדבה - עולת חובה נמי לא תבעי קרא, דגמרי מעולת נדבה. - וממאי דבית הלל שלמי חובה משלמי נדבה גמרי? דלמא מעולת חובה גמרי, ועולת חובה גופא בעיא קרא! - מאי שנא משלמי נדבה דלא גמרי - שכן מצויין, מעולת חובה נמי לא גמרי - שכן כליל. (אלא) אתיא מבינייא. - וסברי בית שמאי שלמי חובה לא בעו סמיכה? והתניא, אמר רבי יוסי: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על הסמיכה עצמה שצריך, על מה נחלקו - על תקף לסמיכה שחיטה. שבית שמאי אומרים: אינו צריך, ובית הלל אומרים: צריך. - הוא דאמר כי האי תנא. דתניא, אמר רבי יוסי ברבי יהודה: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על תקף לסמיכה שחיטה שצריך, על מה נחלקו - על הסמיכה עצמה, שבית שמאי אומרים: אינו צריך, ובית הלל אומרים: צריך.

תנו רבנן: מעשה בהלל הזקן שהביא עולתו לעזרה לסמוך עליה ביום טוב. חברו עליו תלמידי שמאי הזקן, אמרו לו: מה טיבה של בהמה זו? אמר להם: נקבה היא, ולזבחי שלמים הבאתיה. כשכש להם בזנבה, והלכו להם. ואותו היום גברה ידם של בית שמאי על בית הלל, ובקשו לקבוע הלכה כמותן. והיה שם זקן אחד מתלמידי שמאי הזקן, ובבא בן בוטא שמו, שהיה יודע שהלכה כבית הלל, ושלח והביא כל צאן קדר שבירושלים והעמידן בעזרה, ואמר: כל מי שרוצה לסמוך - יבא ויסמוך. ואותו היום גברה ידן של בית הלל וקבעו הלכה כמותן, ולא היה שם אדם שערער בדבר כלום. שוב מעשה בתלמיד אחד מתלמידי בית הלל שהביא

עולתו לעזרה לסמוך עליה. מצאו תלמיד אחד מתלמידי בית שמאי. אמר לו: מה זו סמיכה? - אמר לו: מה זו שתיקה? שתקו בנזיפה, והלך לו

רש"י מסכת ביצה דף כ עמוד א

ויקרב את העולה - עולת יום שמיני של מלואים, שהטיל הכתוב על אהרן חובה ליום: קח לך. עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה תמימים (ויקרא ט)

ויעשה כמשפט - מה משפט האמור בעולת חובה - על כרחיך כמשפט המפורש בעולת נדבה בויקרא קאמר, שכל משפטי עולה ושלמים שם נאמרו, ובשל נדבה דבר הכתוב, דכתיב אדם כי יקריב מכם - משמע: לכשירצה יקריב, וכתביב התם וסמך ידו, ואתא האי כמשפט דכתיב בעולת חובה ללמד עליה שתטען סמיכה כשאר משפטי נדבה

אמר ליה - ר' יצחק לתנא

דאמר לך מני - הא דאיצטריך קרא להכי, ולא גמר לה בבנין אב דמה מצינו בנדבה שהיא עולה וטעונה סמיכה - אף חובה שהיא עולה כמותה תטעון סמיכה

בית שמאי היא - דאמר במתניתין: מביאין שלמים של יום טוב שהן חובה, ואין סומכין עליהן, וטעמא מאי - משום דסמיכה בויקרא כתיב בשלמי נדבה ואם זבח שלמים קרבנו וסמך ידו וגו', וקא סברי: לא גמרינן חובה מנדבה, דפרכינן: מה לנדבה - שכן מצויה בכל שעה שירצה יתנדב ויביא, תאמר בחובה שאינה אלא לכשיתחייב, הלכך, לא דחיא סמיכה דידהו יום טוב, הלכך, עולת חובה נמי, אי לאו דפרט בה קרא כמשפט - לא הוה בעיא סמיכה, דחובה מנדבה לא גמרינן

וממאי דבית הלל כו' - דלמא לעולם חובה מנדבה לא גמרינן, אלא בית הלל חובה מחובה גמרי: שלמי חובה מעולת חובה, הלכך, עולת חובה בעיא האי קרא דכמשפט להיות מפורש בה, ואי לא - לא הוה ידעינן סמיכה לא בעולה ולא בשלמים דחובה, והך מתניתא דברי הכל היא

אתיא מבינייא - לעולם מתניתין דתני תנא דברי הכל היא, ואפילו לבית הלל בעיא קרא, ומאחר דקיימא לן סמיכה בעולת חובה מהאי קרא, אתו להו שלמי חובה מתרוייהו, משלמי נדבה ומעולת חובה, במה מצינו בשלמי נדבה שטעונין סמיכה - אף שלמי חובה שהן שלמים כמותן יטענו סמיכה, וכי פרכת: מה לשלמי נדבה שהן מצויין - עולת חובה תוכיח, שאינה מצויה וטעונה סמיכה, אף אני אביא שלמי חובה, שאף על פי שאינן מצויין - יטענו סמיכה, וכי פרכת: מה לעולת חובה - שכן כליל, תאמר בשלמי חובה שאינם כליל - שלמי נדבה יוכיחו, וחזר הדין לא ראי זה כראי זה: לא ראי עולת חובה כראי שלמי נדבה לתלות טעם הסמיכה

בראיה - שכן מצוין, דהך ראייה בעולת חובה ליתא, ולא ראי שלמי נדבה כראי עולת חובה לתלות טעם הסמיכה בראיה שכן כליל, דהא ליתא בשלמי נדבה וכתב בהו סמיכה, הצד השווה שבהן, - על כרחך תתלה טעם סמיכתן בטעם הצד השווה שבשניהם בעולת חובה ובשלמי נדבה, הצד השווה שבשניהם שקרבן יחיד הן וטעונין נסכים [וסמיכה] אף אני אביא כל הטעון נסכים והוא קרבן יחיד שיטעון סמיכה, ואתו להו שלמי חובה מהאי טעמא לא נחלקו על הסמיכה - בשלמי חובה שצריך, אלא כך היו בית שמאי אומרים: סומך עליהן מערב יום טוב, ושוחטן ביום טוב, ולא אמרינן תכף לסמיכה שחיטה הוא דאמר כי האי תנא כו' על תכף לסמיכה שחיטה שצריך - בדבר הטעון סמיכה, כדכתיב וסמך ושחט.

על הסמיכה עצמה - אם טעונין שלמי חובה סמיכה

נקבה היא - שאין עולה נקבה.
ולזבחי שלמים הבאתיה - מרוב ענותנותו של הלל היה משנה מפני השלום.
כשכש להם בזנבה - כדי להטעותן, שיהיו סבורים שהיא נקבה.
רש"י מסכת ביצה דף כ עמוד ב
צאן קדר - מעולים היו.
'שוב מעשה כו' - לאחר המעשה הזה היה מעשה בתלמיד אחד כו
!מה זו סמיכה - שאתה רוצה לסמוך ולעבור על דברי בית שמאי, והלא אנו חלוקין עליכם
אמר לו מה זו שתיקה - שהיה לך לשתוק, ואינך שותק.
שתקו בנזיפה - בגערה.

תוספתא מסכת תמורה (צוקרמאנדל) פרק א הלכה יז

קרבנות צבור דוחה את השבת ואת הטומאה קרבנות יחיד אינם דוחים לא השבת ולא
הטומאה דברי ר' יהודה אמר לו ר' יעקב מצינו בחביתי כהן משיח ופר יום הכפורים והפסח
שהן קרבנות יחיד ודוחין את השבת ואת הטומאה מצינו בפר הבא על כל המצות ושעירי
עבודה זרה וחגיגה שקרבנות צבור ואינם דוחים לא את השבת ולא את הטומאה כלל אמר ר'

יעקב כל שיש לו זמן קבוע מן התורה ואין יכול ליעשות מערב שבת דוחה את השבת וכל שאין לו זמן קבוע מן התורה ויכול ליעשות מערב שבת אין דוחה את השבת

משנה מסכת מנחות פרק ט משנה ז

כל קרבנות הצבור אין בהם סמיכה חוץ מן הפר הבא על כל המצות ושעיר המשתלח רבי [*] שמעון אומר אף שעירי ע"ז כל קרבנות היחיד טעונים סמיכה חוץ מן הבכור והמעשר והפסח: והיורש סומך ומביא נסכים וממיר

רמב"ם על משנה מסכת מנחות פרק ט משנה ז

לשון ספרא סמיכה אינה נוהגת אלא בקרבן יחיד והוא לאמרו יתעלה וסמך ידו על ראש [ז] קרבנו. ואמרו כאן פר הבא על כל המצות רוצה לומר פר העלם לפי שגם הוא יבוא על כל המצות כמו שבארנו במסכת הוריות, ואף על פי שבדרך כלל קוראין בשם זה פר העלם של כהן משיח, אלא על דרך ההרחבה בשמות קוראים גם לפר העלם דבר של צבור פר הבא על כל המצות, ואמרה בו תורה וסמכו זקני העדה את ידיהם על ראש הפר ולשון ספרא יכול כל הזקנים תלמוד לומר העדה, המיוחדים שבעדה, כמה הן, ונתבאר שם שהם שלשה, ויהיה סוג זה נכלל בכלל אמרם בתחלת סנהדרין סמיכת זקנים בשלשה, שכולל סמיכה זו ומנוי הדיינים אשר בארנו שם. ולשון התורה גם בשעיר המשתלח וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי, וכבר אמרנו בפרק החמישי במסכתא זו שאין בצבור זולת שתי סמיכות אלו, אמרו גמירי שתי סמיכות בצבור, והנך רואה שהם מפורשות בכתוב, אלא ענין לשון זה שקבלה היא בידינו שלא תהא סמיכה כלל בקרבן צבור זולת אלו המפורשים, ולא נלמד מהן לזולתן מקרבנות צבור באחת משלש עשרה מדות כדרך שלמדנו דיני שעירי עבודה זרה מפר כהן משיח כפי שבארנו לעיל. וכך לשון ספרי קרבנו לרבות כל בעלי קרבנות לסמיכה. ובא בקבלה שהבכור ומעשר בהמה ופסח אינן טעונים סמיכה לפי שנאמר קרבנו, כלומר דבר שהוא רשאי לעשות כמותו קרבן יצאו הבכור והמעשר והפסח. ואין הלכה כר' שמעון

א.א אורבך 'אמונות ודעות' ע"מ 512-527

'רצונם וכוונתם של חכמים לחיות עם שכבות העם הרחבות, להנהיגן ולהדריך' נסתייע לא במעט בעובדה' שהם בעצמם באו מכל המעמדות והשכבות. היו ביניהם

כֹּהֲנִים מִיֻּחָסִים עֲשִׂירִים בְּנֵי בְעֲלֵי אַחֲזֻזֹת גְּדֹלוֹת בְּעֲלֵי מִלָּאכָה עֲנִיִּים אֲרִיסִים וְאִיכָרִים עֹבְדִים שְׂכִירִים וּבְנֵי גְרִים. וְצִיבּוֹר רַבְגּוֹנֵי זֶה כֹּלֹל לֹא יוֹצֵא מִן הַכֹּלֵל רָצוּ חֲכָמִים לַעֲצֹב אֶת דְּמוּתוֹ וּלְכוּן אֶת דְּרָכּוֹ. כְּסִיסְמַתּוֹ שֶׁל הַלֵּל 'אֵל תִּפְרוֹשׁ מִן הַצִּיבּוֹר' (אָבוֹת פ"ב מ"ד) נִהְגוּ וְדָאִי גַם רַבּוּתִּי שְׁמַעִיָּה וְאַבְטָלִיּוֹן בְּרַם כֹּלֵל זֶה לֹא מִיֵּצֵא אֶת דְּרָכּוֹ הַצִּיבּוֹרִית שֶׁל חֲכָמִים אֱלֹהִים. הֵם סִירְבוּ לְהִשְׁבַּע 'שְׁבֻעַת אֲמוּנִים לְהוֹרְדוֹס' אֲבֵל כִּהְשַׁלְּמָה לְדַבְרֵי שְׁמַעִיָּה וְאֵל תִּתְּנוּדַע לְרִשּׁוֹת 'בָּאִים דַּבְּרֵי חֲבָרוֹ אֲבָטָלִיּוֹן 'חֲכָמִים' הִזְהָרוּ בְּדַבְרֵיכֶם' שְׁמָא תַּחֲבֹבוּ חֹבֶת גְּלוֹת אָבוֹת פ"א מִי"א(שְׁלִיט עֲרִיץ מִסּוּגוֹ שֶׁל הוֹרְדוֹס עָשׂוּ לְדוֹן אֶת שְׁאִינָם זֵהִירִים בְּדַבְרֵיהֶם לְגִירוֹשׁ לַחוּץ לְאַרְץ אוֹ לְעִבּוּדָה בְּמַכְרוֹת. אֵין לִתֵּת לוֹ בְּקִלּוֹת עִילָה לְהִפְטֹר בְּדֶרֶךְ זֶה מִן הַמִּנְהִיגוֹת הַמַּכִּירָה אֶת טִיבוֹ וּלְשַׁלּוֹל מִנְהִיגוֹת זֶה מִשְׁכָּבוֹת הָעָם הָרַחְבּוֹת....

נוֹסֵף עַל הַלְכוֹת הַקְּשׁוּרוֹת

בְּקֶרֶבֶן הַפֶּסַח עָשׂוּ לְבִיסוֹסֵם שֶׁל מִנְהִיגִים וּמִצְוֹת שֶׁהָיוּ הַדְּעוֹת חֲלוּקוֹת בְּפֶרְטִיהֶם כְּגוֹן הַבָּאֵת הָעוֹמֵר אוֹ שֶׁנִּמְצְאוּ עוֹרְרִין וְחוֹלְקִין עַל עֵיקָרֵן כְּגוֹן נִיסוֹךְ הַמֵּים וְהַבָּאֵת הָעֶרְבָה בְּשִׁבְעֵי שֶׁל הַגְּהִסוּכּוֹת. בְּטִקְסִים מִסּוּג זֶה בְּתֵהֱלוּכּוֹת וּבַחֲגִיגוֹת' בְּהַבָּאֵת הַבִּיכּוֹרִים בְּשִׁמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה אוֹ בְּמַעֲמַד הַקֹּהֵל בְּמוֹצָאֵי שְׁנַת הַשְּׁמִיטָה הֵייתָה תַּמִּיד הַשְּׁתַּתְּפוֹתֶם שֶׁל הַמוֹנֵי הָעָם עֵיקָר. כִּבֵּר שְׁמַעֲנוּ עַל הַקִּפְדָּתָם הֵייתָה שֶׁל הַכֹּהֲנִים בְּדִינֵי טוֹמָאָה וְטִהֲרָה (לְעִיל עַמ' 513 וּבִידִינוּ עֲדוּיוֹת פְּנִימִיּוֹת וְחִיצוֹנִיּוֹת לְמַכְבִּיר עַל הַקִּפְדָּה זֶה בְּכֹל הַנוֹגֵעַ לְמַקְדָּשׁ וּלְסִבִּיבָתּוֹ, וְעַל רִיבּוֹ סִיגִים בְּשִׁמְרָה עַל הַקִּדְּשִׁים וְעַל הַכֹּהֲנִים מִטוֹמָאָה. " גִּזְרֹתֵיהֶם וְתִקְנוֹתֵיהֶם שֶׁל חֲכָמִים רַאשׁוֹנִים. כִּיּוֹסִי בֶן יוֹעֶזֶר וְיוֹסִי בֶן יוֹחָנָן וְשִׁמְעוֹן בֶּן שִׁטְחַי כַּעֲנִינֵי טוֹמָאָה וְטִהֲרָה עֶסְקוּ.

בְּרַם הָרָצוֹן לְהַקְלֵל עַל עוֹלֵי רַגְלִים וּלְשַׁתֵּף אֶת הַמוֹנֵי הָעָם בְּמִידָה יִתְרָה בַּחוּוִיּוֹת הַשְּׁהִיָּה בְּמַקְדָּשׁ וּלְהִרְאוֹת לָהֶם אֶת כְּבוֹדוֹ וְגוֹדְלוֹ גִּרְרוּ עִמָּהֶם כְּמָה וְכְמָה מִנְהִיגִים וְהַלְכוֹת שֶׁהָיָה בֵּהֶן מִשּׁוֹם קוֹלָא וְנִרְאָה שֶׁנַּעֲשׂוּ לֹא רַק בְּהִסְכָּמָתָם. אֲלֹא אִף בִּיִּזְמָתָם שֶׁל חֲכָמִים. עַל דְּרָכִים שֶׁל עוֹלֵי בָבֶל שֶׁהָיוּ רַגְלִים לְעִלּוֹת בֵּהֶן לֹא"י אָמְרוּ שְׁטִהֲרוֹת הֵן אִף עַל פִּי שֶׁהֵן מוֹבִלְעוֹת בְּאַרְץ הָעַמִּים שֶׁנִּגְזְרָה עֲלֶיהָ טוֹמָאָה לָנֶ. חֹבֶת כָּל יִשְׂרָאֵל הֵייתָה לְטִהֵר עֲצָמָם בְּרַגֵּל, וְלֹא נִכְנַס אָדָם לְעִזְרָה וְאַפִּילוֹ הוּא טִהוֹר עַד שִׁיֻּטְבוֹל וּמִשּׁוֹם כֵּךְ הָיוּ גַם עַמֵּי הָאָרֶץ נֹאמְנִים בִּירוּשָׁלַיִם בְּשַׁעַת הָרַגֵּל אִף עַל הַתְּרוּמָה לְעוֹלֵי רַגְלִים הָיוּ מוֹצִיאִים וּמִרְאִים אֶת הַשּׁוֹלְחָן וְנִכְנְסוּ לְלִשְׁכַּת הַכִּלִּים. וְהוֹצִיאוּ מִשָּׁם תְּשַׁעִּים וּשְׁלֹשָׁה כִּלִּים כֹּסֶף וְכִלֵּי זָהָב". אַחֲרֵי הָרַגֵּל הָיוּ 'מַעֲבִירִים עַל טִהֲרַת הָעִזְרָה' וְהָיוּ מִטְבִּילִין אֶת הַכִּלִּים שֶׁהָיוּ בְּמַקְדָּשׁ וּפְעַם אַחַת 'הִטְבִּילוּ אֶת הַמִּנְחָה בַּיּוֹם טוֹב' וְהָיוּ צְדוּקִין אוֹמְרִים: בּוֹאוּ וְרֹאוּ פְּרוּשִׁין שֶׁמִּטְבִּילִין מֵאוֹר הַלְּבָנָה. טַעֲמָן שֶׁל קוֹלוֹת אֱלֹהִים נִתְּפַרֵשׁ עַל יְדֵי ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי בְּדִרְשָׁתוֹ 'רוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שְׁחוּבְרָה לֹא יִחְדִּיו (תֵּהֵל קֶכָּב ג') עִיר שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה כָּל יִשְׂרָאֵל חֲבָרִים".

בִּיטוּלָה שֶׁל הַסְּמִיכָה בַּיּוֹם טוֹב הֵבִיא לְמִיעוּטָם שֶׁל מַקְרִיבֵי קֶרְבָּנוֹת. כֵּךְ מִפּוֹרֵשׁ

בסיפור שהוא מזמן מאוחר יותר: 'לאחר ימים גברה ידן של בית שמיי וביקשו לקבוע הלכה כדבריהם' והיה שם בבא בן בוטא מתלמידי בית שמאי ויודע שהלכה כבית הלל. פעם אחת נכנס לעזרה ומצאה שוממה. אמר: ישמו בתיהן של אלו שהישמו את בית אלהינו. מה עשה? שלח והביא שלשת אלפים טלים מצאן קדר וביקרן ממומין והעמידן בהר הכית' ואמר להן: שמעוני אחיי בית ישראל! כל מי שהוא רוצה יביא עולות (יביא) ויסמוך' יביא שלמים ויסמוך. באותה שעה נקבעה הלכה כבית הלל ולא אמר אדם דבר'. מעשה זה שאירע בזמן שגברה ידם של ב"ש ועוד נעמוד על מאורע זה מלמד על מעשהו של הלל שהכריע מטעם דומה כלומר שהעזרה לא תהא שוממה ביום טוב לטובת הסמיכה אבל הוא הכריע בכוח שכנוע של דבריו.

יואל בן-נון

הסוגיות חושפות את המשמעות הציבורית של המחלוקת: החכמים וביניהם בית שמאי שאסרו את הסמיכה מנעו בכך מהמוני העם לבוא למקדש ביום טוב, שכן הם לא יכלו להקריב עולות ראייה, שחייבים לסמוך עליה, והיא קרבן החובה של העולים לרגל. בדרך זו כיוונו את המוני החוגגים לבוא בחול המועד, ואף הציבו פקחים בעזרה כדי למנוע הקרבת עולות ראייה כמסופר על הלל, שהביא את עולתו לעזרה לסמוך עליה ביום טוב, וחברו עליו הפקחים מאנשי בית שמאי — ביצה כ ע"א התוצאה הייתה צפויה ואולי אף רצויה לאוסרים. הם חששו מהמוני עולים לרגל ביום טוב במקדש, אשר יגרמו מן הסתם לחילול קדושת החג, לפחות בשגגה, ואולי גם העדיפו 'מקדש דממה' ביום טוב כמו בשבת על פני חגיגה המונית של עולי רגל אוכלי בשר שלמים ותודה. התוצאה הייתה שביום טוב חגגו אנשים בבתייהם, שחטו ובישלו לשמחת החג לפי ההלכה, ורק המקדש היה שומם, ובלשון הסוגיות לפי אבא שאול, שסבר כבית הלל "שלא יהא שולחן מלא ושולחן רבך ריקן" או: 'שלא תהא כירתך

פתוחה וכירת רבך סתומה' כל זה נסתיים כאשר בבא בן בוטא, מתלמידי שמאי, הכריע את ההלכה כהלל במעשה פומבי על חשבוננו, כי המצב שבו המוני עם חוגגים בבתייהם ביום טוב והמקדש פועל ב'מתכונת שבת' נראה לו מעוות, והוא פתח את המקדש להמונים גם ביום טוב

משנה מסכת חגיגה פרק א ח

היתר נדרים פורחין באויר ואין להם על מה שיסמכו הלכות שבת חגיגות והמעילות הרי [*]
הם כהררים התלוין בשערה שהן מקרא מועט והלכות מרובות הדינין והעבודות הטהרות
והטומאות ועריות יש להן על מי שיסמכו הן הן גופי תורה

תפארת ישראל - יכין מסכת חגיגה פרק א :

משנה ח

לח) שיסמכו. דנרמז רק קצת בקרא, דכתיב לא יחל דברו, ודרשין דאבל אחרים מוחלין לו,
ואינו מפורש במקרא, וקרא הנ"ל אסמכתא בעלמא היא

משנה מסכת חגיגה פרק ב א

אין דורשין בעריות בשלשה ולא במעשה בראשית בשנים ולא במרכבה ביחיד אלא אם כן [*]
היה חכם ומבין מדעתו כל המסתכל בארבעה דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה
מה למטה מה לפנים ומה לאחור וכל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם

משנה ב

יוסי בן יועזר אומר שלא לסמוך יוסי בן יוחנן אומר לסמוך יהושע בן פרחיה אומר שלא [*]
לסמוך ניתאי הארבלי אומר לסמוך יהודה בן טבאי אומר שלא לסמוך שמעון בן שטח אומר
לסמוך שמעיה אומר לסמוך אבטליון אומר שלא לסמוך הלל ומנחם לא נחלקו יצא מנחם נכנס
שמאי שמאי אומר שלא לסמוך הלל אומר לסמוך הראשונים היו נשיאים ושניים להם אב בית
דין:

משנה ג

בית שמאי אומרים מביאין שלמים ואין סומכין עליהם אבל לא עולות ובית הלל אומרים [*]
מביאין שלמים ועולות וסומכין עליהם